

31.12.2004

190/4/03

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta -Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Aila Linnakangas

TOIMEENTULOTUEN TAKAISINPERINTÄ

1
KANTELU

Kantelija arvosteli tyttärensä valtuuttamana asiamiehenä eduskunnan oikeusasiamiehelle 23.1.2003 osoittamassaan kirjeessä Jyväskylän kaupungin sosiaaliviranomaisten menettelyä tyttärensä saaman toimeentulotuen takaisinperinnässä.

Kantelija kertoi, että hänen tyttärelleen myönnettiin Kansaneläkelaitoksen 29.6.2002 tekemällä päätöksellä määrääkainen eläke ajalle 1.4.2001–31.5.2004. Sosiaalitoimi peri hänen tyttäreltään takautuvasti maksettuja eläkevaroja ajalta 1.1.–30.6.2002, vaikka ensimmäinen perintäpäätös tehtiin vasta toukokuussa 2002. Kantelija pyysi, että oikeusasiamies kehottaa Jyväskylän kaupungin sosiaalitoimistoa palauttamaan aiheettomasti perityt eläkevarat 489,00 euroa kuukaudessa.

3
RATKAISU

Katson Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveystalvvelukeskuksen menetelleen lainvastaisesti päättäessään kantelijan tyttärelle tammi-huhtikuulle 2002 myönnetyn toimeentulotuen takaisinperinnästä jälkikäteen 29.4.2002 ja käyttäessään tämän päätöksen perusteella hänen eläkevarojaan hänen tammi-huhtikuussa saamansa toimeentulotuen takaisinperintään.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1
Toimeentulotuen takaisinperinnästä

Takaisinperinnän perusteista

Toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997, jäljempänä toimeentulotukilaki) 19 §:n mukaan toimeentulotukea ei peritä takaisin, ellei laissa ole toisin säädetty.

Toimeentulotukilain 20 §:ssä on säädetty takaisinperinnän perusteista. Päättäessään toimeentulotuen myöntämisestä toimitelin voi mainitun pykälän 1

kohdan mukaan samalla määrätä, että toimeentulotuki tai osa siitä voidaan periä takaisin tuen saajalta, jos hänellä on tuloja tai varoja tai oikeus elatusta turvaavaan etuuteen, mutta nämä tulot tai varat tai etuus eivät ole tukea myönnettäessä hänen määrättävinään tai hän ei muusta syystä voi niitä silloin käyttää. Totean, että tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun asianomainen saa toimeentulotukea sillä perusteella, että hänen eläkehakemuksensa on vireillä.

Toimeentulotukilain 20 §:n 1 momentissa säädettyllä perusteella takaisinperintä voi siis tulla kysymykseen vain, jos siitä on määrätty samalla, kun toimeentulotukea on myönnetty.

Toimeentulotuen takaisinperinnästä päättää lain 23 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa (perintä odotettavissa olevasta etuudesta) sosiaalilautakunta tai vastaava toimielin ja muissa tapauksissa hallinto-oikeus sosiaalilautakunnan hakemuksen perusteella.

Takaisinperintä odotettavissa olevasta etuudesta

Takaisinperinnästä odotettavissa olevasta etuudesta on säädetty lain 23 §:ssä. Jos toimeentulotukea on myönnetty joko kokonaan tai osaksi ennakkona odotettavissa olevaa eläkettä tai muuta vastaavaa jatkuvaa tai kertakaikkista tuloa, korvausta tai saamista vastaan, toimielin voi periä ja nostaa henkilölle tulevat edellä mainitut tulot, korvaukset ja saamiset suoraan etuuden maksajalta siltä ajalta, jolta tukea on annettu ennakkona ja käyttää niitä varoja ennakkona annetun tuen takaisinperintään. Toimeentulotuen takaisin perintään käytettyjen varojen jälkeen jäljelle jääneet varat on suoritettava välittömästi tuen saajalle (23 §:n 1 momentti).

Jos toimielin on ilmoittanut 1 momentissa tarkoitetun tuen, korvauksen tai saamisen suorittajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää, että tuloa, korvausta tai saamista ei saa suorittaa tuen saajalle itselleen, suoritus voi tapahtua laillisin vaikutuksin vain toimielimelle (23 §:n 2 momentti).

3.2

Kannanotto

Toimeentulotuen takaisinperintä lain 23 §:n mukaisesti edellyttää siis, että perinnästä on tehty päätös tukea myönnettäessä. Perintä voi kohdistua vain samalta ajalta maksettuun etuuteen. Lisäksi perinnän edellytyksenä on, että se ei vaaranna henkilön toimeentuloa.

Saadun selvityksen mukaan kantelijan tyttäreille oli myönnetty toimeentulotukea tammi-huhtikuulle 2002 ilman päätöstä tuen takaisinperinnästä. Edelleen hänelle oli myönnetty toimeentulotukea viranhaltijan 29.4.2002 ja 3.6.2002 tekemillä päätöksillä touko- ja kesäkuulle 2002. Samoilla päätöksillä toimeentulotuki oli päätetty periä toimeentulotukilain 23 §:n perusteella takautuvasta etuudesta (kuntoutustuki/työkyvyttömyyseläke) tammikuusta 2002 lukien. Selvityksen mukaan hänelle oli myönnetty toimeentulotukea tammi-huhtikuulle 2002 ilman

päätöstä tuen takaisinperinnästä, koska vasta 29.4.2002 oli käynyt ilmi, että hän oli jättänyt 25.3.2002 kuntoutustuki/työkyvyttömyyseläkehakemuksen Kansaneläkelaitokselle.

Käsitykseni mukaan tammi-huhtikuulle 2002 myönnetyn toimeentulotuen takaisinperinnästä toimeentulotukilain 23 §:n perusteella ei voitu päättää jälkikäteen 29.4.2002. Perintäpäätökset olivat siis tältä osin lainvastaiset.

Saadun selvityksen mukaan Kansaneläkelaitos oli maksanut kantelijan tyttären takautuvia eläkevaroja Jyväskylän sosiaali- ja terveyslautakunnalle toimeentulotukilain 23 §:n perusteella ajalta 1.1.–30.6.2002 yhteensä 2 925,60 euroa. Niistä kantelijan tyttärelle oli palautettu 19,97 euroa ja loput 2 905,63 euroa oli käytetty hänen tammi-kesäkuussa 2002 saamansa toimeentulotuen (2 905,63 euroa) korvaamiseen. Edellä sanotun mukaisesti lautakunnalla ei kuitenkaan mielestäni ollut oikeutta käyttää kantelijan tyttären eläkevaroja tammi-huhtikuussa saadun toimeentulotuen takaisinperintään, koska päätöstä tuen takaisinperinnästä ei ollut tehty tukea myönnettäessä. Perintä oli mielestäni tältä osin lainvastainen.

Kantelijan tytär oli saadun selvityksen mukaan saanut toimeentulotukea tammi-huhtikuussa 2002 yhteensä 1 875,40 euroa. Jyväskylän sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöhuoltojaoston lausunnon ja selvityksen mukaan kantelijan tyttärelle on kantelun tekemisen jälkeen 30.10.2003 yksilöhuoltojaoston päätöksen mukaisesti palautettu hänen eläkevaroistaan lainvastaisesti perityt tammi-huhtikuulle 2002 myönnettyä toimeentulotukea vastaavat varat 1 875,40 euroa.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen kantelijan tyttären tammi-huhtikuussa 2002 saaman toimeentulotuen takaisinperinnän lainvastaisuudesta Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelukeskuksen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöhuoltojaostolle jäljennöksen päätöksestäni. Koska lainvastaisesti perityt tammi-huhtikuun toimeentulotukea vastaavat varat on yksilöhuoltojaoston päätöksen mukaisesti palautettu kantelijan tyttärelle, ei asia anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

- - -